

BML

BESLUT

1 (4)

1987-05-22
rek + mb

11.121-4557-78
84-07

KOPIA

Enligt sändlista

Bildande av Trysunda naturreservat, Nätra socken, Örnsköldsviks kommun

Uppgifter om naturreservatet

Namn: Trysunda naturreservat
Kommun: Örnsköldsvik
Socken: Nätra och Själevad
Läge: Öarna Trysunda, Trysundaholmen, Skrubban, Gråskär, Rödklubben, Björnviksklubben, Sundsklubben samt del av Öarna Klösan, Klösbådan och Allö i Örnsköldsviks ytterskärgård
Areal: Ca 378 ha land, varav 10 ha öppen mark, 104 ha skog, 264 ha impediment (mest berg). Vatten i havet intill 300 m från land ingår *Totalt 932 ha*
Kartblad: Topografisk karta 19I 50, 19J SV
Ekonomisk karta 19I 0j, 19I 1j, 19J 1a (198 09, 198 19, 199 10)
Fastigheter: Trysunda 1:1, 1:2 och 1:3 i Nätra socken samt Klösan 1:1 i Själevads socken
Markägare: Staten genom statens naturvårdsverk (Trysunda 1:1 och Klösan 1:1), Nätra församling (1:2) och föreningen Trysundagården (1:3)
Naturvårdsförvaltare: Skogsvårdsstyrelsen i Västernorrlands län
Objekt nr: 2202047

Grund för beslutet

Trysunda övärld utgör en del av Höga Kustens ytterskärgård och har stort skyddsvärde genom sitt stora och väl bevarade fiskeläge, intressanta geologi och karaktéristiska flora och fauna. Trysunda har stort värde för friluftslivet och på ön finns gästhamn, strövstigar m m. Fiskeläget är det bäst bevarade i länet och har använts under mycket lång tid. Det började nämnas vid mitten av 1550-talet och hade byggts ut till nuvarande storlek vid slutet av 1800-talet.

Naturreservatet ligger i Höga Kusten, som utpekats som riksintressant område för såväl den vetenskapliga och kulturella naturvården som kulturminnesvården och friluftslivet. Fiskeläget har i den fysiska riksplaneringen klassats som kulturhistoriskt intressant.

2284-P87/0522-1

1987-05-22
rek + mb

11.121-4557-78
84-07

Länsstyrelsens beslut om naturreservat

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, i dess nuvarande lydelse) förklarar länsstyrelsen fastigheterna Trysunda 1:1, 1:2 och 1:3 i Nätra socken samt Klösan 1:1 i Själevads socken, Örnsköldsviks kommun som naturreservat. Inom det område som markerats på en till beslutet bif. karta omfattar reservatet land och vatten ut till ett avstånd på 300 m från strandlinjen.

Ändamålet med reservatet är att

- vårda och bevara öarnas särpräglade natur- och kulturmiljöer
- främja den fast boende fiskarbefolkningens arbete och boende på Trysunda
- säkerställa tillgängligheten och underlätta för rörligt friluftsliv i området i den mån detta inte står i strid mot ovanstående syften.

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8, 9 och 10 §§ naturvårdslagen samt 9 och 10 §§ naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter samt vård och förvaltningsbestämmelser skall gälla för området.

- A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkning i markägarens och annan sakägares rätt att förfoga över fastigheten inom naturreservatet

Utöver vad som gäller enligt andra författningar är det förbjudet att:

1. förändra områdets topografi och landskapets allmänna karaktär genom att bedriva täkt, schaktning eller fyllning med undantag för den husbehovstäkt som markerats på beslutskartan (bilaga 1)
2. avverka skog eller utföra annan åtgärd som påverkar vegetationen utöver vad som framgår av bifogad skötselplan (bilaga 2)

Det är vidare förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd:

3. uppföra ny byggnad eller riva byggnad
4. ändra befintlig byggnad för att tillgodose nytt ändamål med byggnaden
5. väsentligt förändra byggnads yttre utseende genom ändring av fasad, omfärgning eller utbyte av taktäckningsmaterial
6. dra fram permanent luftledning
7. sätta upp stängsel, plank, mur eller annan liknande anordning.

1987-05-22
rek + mb

11.121-4557-78
84-07

Ovanstående föreskrifter skall inte utgöra hinder för åtgärder som är närmare angivna i bifogad skötselplan (bilaga 2).

B. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet:

1. Anordningar för utmärkning av reservatet.
2. Uppförande och underhåll av anläggningar för allmänhetens friluftsliv, gästhamn m m som närmare anges i bifogad skötselplan (bilaga 2).
3. Åtgärder för skötsel av skog och öppen mark som närmare anges i bifogad skötselplan (bilaga 2).

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver vad som gäller enligt andra författningar är det förbjudet att:

1. göra åverkan på mark och växtlighet
2. störa djurlivet
3. medföra ej kopplad hund
4. göra upp eld annat än på därför iordningställd plats
5. framföra motordrivet fordon på land. Nyttotrafik av boende på Trysunda, statlig eller kommunal tjänsteman är dock tillåten.

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484) rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet

1. Naturvårdsförvaltare för reservatet är skogsvårdsstyrelsen i Västernorrlands län.
2. Länsstyrelsen fastställer en till beslutet bif skötselplan.
3. Inom ramen för dessa föreskrifter kan länsstyrelsen fortlöpande meddela direktiv för förvaltningen.

1987-05-22
rek + mb11.121-4557-78
84-07

4. Reservatet skall utmärkas av naturvårdsförvaltaren enligt svensk standard och statens naturvårdsverks anvisningar.
5. Naturvårdsförvaltaren skall samråda med Trysunda fiskehamnsförening i frågor som berör fiskeläget.

E. Upphävande av fridlysning på Skrubban

Genom detta beslut upphävs fridlysningen av Fågelberget på Skrubban, som gällt sedan den 4 oktober 1920, enl 6 § lagen angående naturminnesmärkens fredande av år 1909, samt länsstyrelsens beslut den 17 september 1968 om skydd för landskapsbilden jämlikt 19 § naturvårdslagen.

Den som vill klaga över detta beslut, skall skriva till regeringen, energi- och miljödepartementet, men skicka eller lämna skrivelsen till länsstyrelsen, postadress: Länsstyrelsen, naturvårdsenheten, 871 86 HÄRNÖSAND.

Skrivelsen skall ha kommit in inom tre veckor från den dag Ni fick del av beslutet. I skrivelsen skall Ni ange vilket beslut som överklagas och den ändring som begärs. Skriv även namn, adress, telefonnummer och ärendets nummer, 11.131-937-85. Om Ni önskar ytterligare upplysningar, ta gärna kontakt med Jan Lundqvist, telefon 0611-29 731 (direktnummer).

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Bertil Löfberg jämte ledamöterna Stig Andersson, Bengt Ericson, Vidar Fahlén, Ingemar Jonsson, Ivar Nordlander, Lage Nyhlén, Harald Olsson, Stig Olsson, Tage Rödén samt suppleanterna Peter Edwall, Håkan Eriksson, Sten Nilsson, Sigurd Ocklind samt Olle Sandberg.

I beslutet deltog även länsråd Nils Sjölin, tf länsarkitekt Jan Wäreus, byrådirektör Erik Thorsén lantmäterienheten, 1:e länsassessor Håkan Englund och avdelningsdirektör Bengt Norén.

Bertil Löfberg

Bengt Norén

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
- ~~3. Upplysningsblankett~~

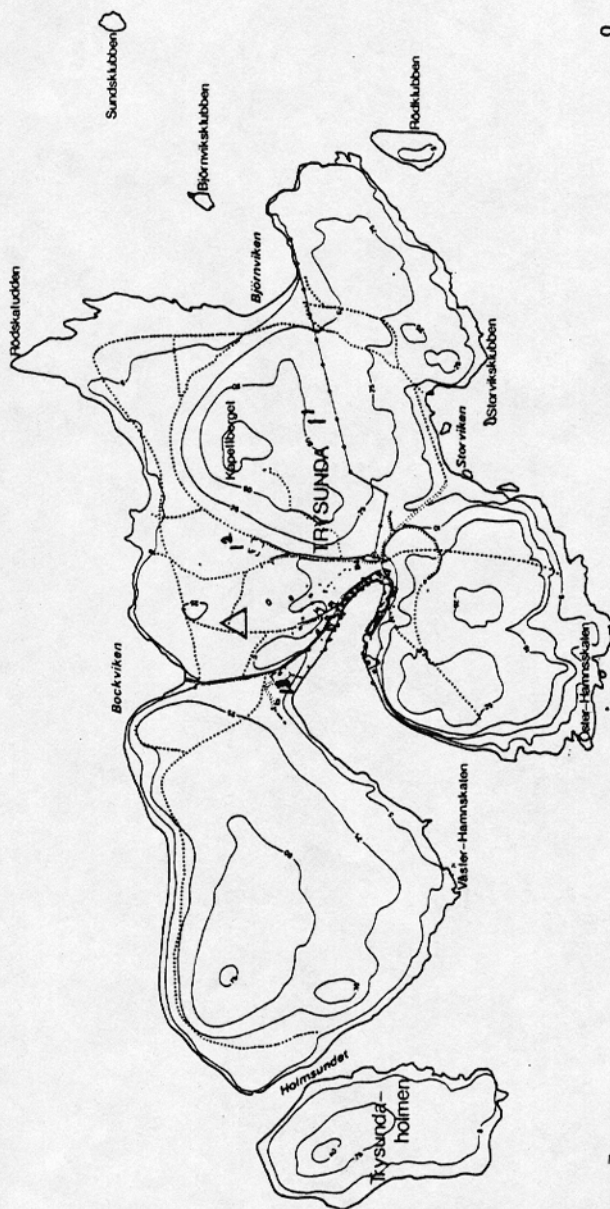
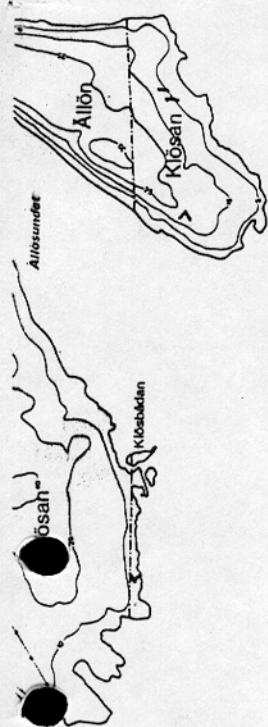
1987-05-22
rek + mb

11.121-4557-78
84-07

Kopia till

Örnsköldsviks kommun, Nygatan 18, 891 00 Örnsköldsvik
Byggnadsnämnden i Örnsköldsviks kommun, Nygatan 18, 891 00
Örnsköldsvik
Fritidsnämnden i Örnsköldsviks kommun, Nygatan 18, 891 00
Örnsköldsvik
Gatukontoret i Örnsköldsviks kommun, Nygatan 18, 891 00
Örnsköldsvik
Statens planverk, Box 22027, 104 22 Stockholm
Vägförvaltningen i Västernorrlands län, Box 186, 871 01 Härnösand
Lantbruksnämnden, Box 1025, 871 01 Härnösand
Fastighetsbildningsmyndigheten i Örnsköldsvik, Bergsgatan 8,
891 00 Örnsköldsvik
Skogsvårdsstyrelsen, Box 3157, 881 03 Sollefteå
Skogsvårdsstyrelsen, Ullånger distriktkontor, Box 76, 870 32
Ullånger
Fiskenämnden i Västernorrlands län, Box 1025, 871 01 Härnösand
Domänverket, Sollefteå revir, Storgatan 81, 881 00 Sollefteå
Domänverket, Box 5036, 901 05 Umeå
Länsförbundet av Sv Naturskyddsföreningen c/o Oskarsson, Pl 1516,
860 24 Alnö
Polismyndigheten i Örnsköldsvik, Box 179, 891 01 Örnsköldsvik
Tullverket, Västernorrlands Kustbevakningsområde, Skeppsbron 33,
871 00 Härnösand
Naturvårdsenheten, 2 ex
Jan Lundkvist, 4 ex
Bengt Norén
Britt-Marie Lindström
Planenheten
Lantmäterienheten
Juridiska enheten
Bengt Häger

M1

Karta över

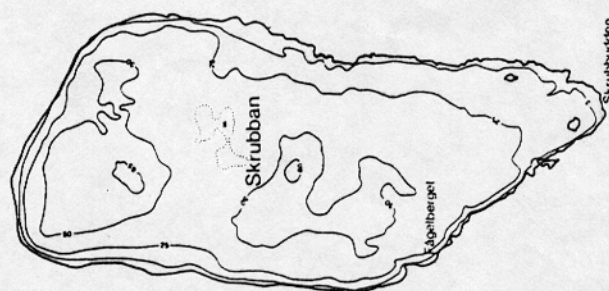
TRYSUNDA NATURRESERVAT

Nätra socker, Örnsköldsviks kommun
Västernorrlands län

Reservatet omfattar de på kartan upptagna öarna med ett vattenområde i havet på 300 m från land. Gräns för reservatet på Allön och Klösan betecknas med ---. Husbehovstakt: Δ

Omritat efter ekonomiska kartan

Tillhör länsstyrelsens beslut 1987-05-22,
dnr 11.121-4557-78

Enligt sändlista

Beslut om ny skötselplan för Trysunda naturreservat

Beslut

Länsstyrelsen beslutar att fastsätta den nya skötselplanen med dnr: 512-11877-05 för Trysunda naturreservat dnr: 11.121-4557-78. Den tidigare skötselplanen sedan 1987-05-22 upphävs därmed.

Ärende

Trysunda naturreservat bildades 1987. Länsstyrelsen har under 2005 reviderat skötselplaner för ett 10-tal reservat varav Trysunda är ett. Skötselplanen har arbetats fram av Lennart Vessberg, Naturinformation, Härnösand.

Förslaget till skötselplan har gått på remiss till kommunen, skogsvårdsstyrelsen, Trysunda harnnförening samt naturskyddsföreningen. Skogsvårdsstyrelsen hade inget att invända mot förslaget. Örnsköldsviks kommun har lämnat synpunkter på att det bör klargöras hur tältning och eldning får bedrivas, att en folder bör tas fram samt hur finanseringen angetts. Dessa synpunkter har inarbetats i den slutgiltiga skötselplanen.

Kommunen har även lämnat synpunkter om formuleringen av syftet med reservatet, om luftledningarnas utformning och om inskränkningar i jakten. Dessa frågor kan inte regleras i en skötselplan, utan skulle kräva en översyn av syfte och föreskrifter i reservatsbeslutet. Länsstyrelsen har för närvarande inte för avsikt att fatta ett nytt reservatsbeslut.

I ärendet har även sektionschef Britt-Marie Lindström deltagit.

Eva Carron
T. f. avdelningschef

Heléne Öhrling
Kultur och naturavdelningen
0611-34 92 17

Sändlista:

Örnsköldsviks Naturskyddsförening, Andro Stenman, Krönvägen 22, 891 42 Örnsköldsvik
Skogsvårdsstyrelsen Ö-vik, Hästmarksvägen 2, 89138 Örnsköldsvik
Örnsköldsviks kommun, 891 88 Örnsköldsvik,
Trysunda harnnförening, Ulf Boman, Skomakarvägen 35, 891 77 Järved

2006-02-20
Dnr 512-11877-05

SKÖTSELPLAN FÖR TRYSUNDA NATURRESERVAT

Örnsköldsviks kommun, Västernorrlands län

Foto: Lennart Vessberg

Innehållsförteckning

BESKRIVNINGSDDEL

1. Syftet med naturreservatet.....	3
2. Uppgifter om reservatet	3
3. Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning.....	4
4. Beskrivning av bevarandevärden.....	4
4.1 Biologiska bevarandevärden.....	4
4.2 Kulturhistoriska bevarandevärden.....	5
4.3 Geovetenskapliga bevarandevärden.....	6
4.4 Bevarandevärden för friluftsliv.....	6
5. Nyttjanderätter.....	7
6. Tekniska anläggningar.....	8
6.1 Vatten.....	8
6.2 Avlopp.....	8
6.3 Sophantering.....	8
6.4 Brandskydd.....	8
6.5 El-ledningar.....	8
7. Källförteckning.....	8

PLANDEL

8. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder.....	9
9. Fiske.....	12
10. Jakt.....	12
11. Husbehovstäkt	13
12. Brand.....	13
13. Tekniska anläggningar.....	13
14. Reservatets märkning och tillsyn	13
14.1 Utmärkning av reservatets gräns.....	13
14.2 Tillsyn och dokumentation	13
15. Uppföljning av skötselåtgärder.....	13
16. Uppföljning av bevarandemål	14
17. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder.....	14

BESKRIVNINGSDDEL

1. Syftet med naturreservatet

Syftet med reservatet är enligt beslut från 1987 att

- vårda och bevara öarnas särpräglade natur- och kulturmiljöer
- främja den fast boende fiskarbefolkningens arbete och boende på Trysunda
- säkerställa tillgängligheten och underlätta för rörligt friluftsliv i området i den mån detta inte står i strid mot ovanstående syften

Syftet ska nås genom att

- bevara det nuvarande fiskelägets utseende och bebyggelsestruktur
- den öppna marken i och kring fiskeläget med ängsmark, odlingar, gistvallar hävdas för att bevaras öppet samt gynna och bevara den särpräglade floran
- hållmark och stränder samt merparten av skogsmarken lämnas till fri utveckling
- virkesuttag i den produktiva skogsmarken med gran- och tallskog endast får ske i begränsad omfattning för fiskelägets husbehov och med stor naturvårdshänsyn.
- informera besökare och iordningställa anordningar för det rörliga friluftslivet

2. Uppgifter om reservatet

Trysunda övärld utgör en del av Höga Kustens ytterskärgård och har stort skyddsvärde genom sitt stora och välbevarade fiskeläge, intressanta geologi och karakteristiska flora och fauna.

Trysunda har stort värde för friluftslivet och på ön finns gästhamn, strövstigar m.m.

Fiskeläget är ett av de bäst bevarade i länet och har använts under mycket lång tid. Det började nämnas vid slutet av 1550-talet och hade byggts ut till nuvarande storlek vid slutet av 1800-talet.

Naturreservatet Trysunda ligger i Höga Kusten inom det område som UNESCO år 2000 införde på världsarvslistan. Förutom Trysunda omfattar reservatet öarna Skrubban, Trysundaholmen, halva Ällön och omgivande holmar och skär samt ett strandavsnitt på södra Klösan (se karta bilaga 1). Reservatet har en areal på 1053 ha. Trysunda är utpekad som riksintresse både för natur- och kulturmiljövård. Naturreservatet är anmält som ett särskilt bevarandeområde i det europeiska nätverket Natura 2000 (SE0710056). De i området ingående Natura-2000 habitaterna ska bevaras i gynnsam bevarandestatus.

Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

Kod	Naturtyp	Areal (ha)	Andel (%)
7140	Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	2	0,19
1230	Vegetationsklädda havsklippor	21	2
1620	Skär och små öar i Östersjön	11	1
1640	Sandstränder med perenn vegetation	2,5	0,25

3. Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

Redan under medeltiden reste borgare från Mälardalens och Roslagens städer upp till norrlandskusten för att fiska. I Hälsingelagen från 1300-talet omtalas att strömmingsfisket var fritt när stränderna var skogbevuxna och steniga. Då Gävles fiskande borgerskap, av Gustav Vasa 1557 fick ensamrätt till allt fiske utskärs och i öppet vatten längs hela norrlandskusten, inleddes en epok som kom att utveckla Trysunda likaväl som många andra fiskehamnar. Det formella upphävandet av gävlebornas privilegier skedde 1777. Vid slutet av 1800-talet övertog efterhand en stor del "obesutten" fiskebefolkning från de närmast belägna socknarna gävlefiskarnas platser. Under mellankrigsåren på 1900-talet nådde Trysunda sitt största befolkningsantal med 177 mantalsskrivna på ön. Skrubban, som är den efter Trysunda största av de i reservatet ingående öarna, har aldrig haft något fast boende. Skrubban har ingen naturlig skyddande hamn och med dess branta klippor alltid varit svår att angöra.

För närvarande finns ingen yrkesfiskande befolkning på Trysunda. Det fiske som bedrivs är mer av typen fritidsfiske av den äldre befolkningen på ön. Den tidigare öppna marken för odling utnyttjas endast i begränsad omfattning bl.a. för potatisodling. Betande djur (får) har på senare år hyrts in från fastlandet för att hålla tillbaka mark- och buskvegetationen i anslutning till fiskeläget.

Skogen har under århundraden nyttjats relativt kraftigt för att förse fiskeläget med byggnadsmaterial och ved. Vid slutet av 1800-talet beskattades Trysunda med omgivande öar särskilt stort. En uppgift talar om ca 15 000 träd som fällts under 1870-talet. Röjning för odlingar torde ha gjorts först i samband med att fyra fiskarfamiljer slog sig ner som fast boende på ön år 1886. I ett syneprotokoll från just detta år framgår att en areal om ett tunnland (ca ½ ha) jord uppodlats med potatis och inhägnats mot getterna. Den uppodlade jorden uppgick strax efter sekelskiftet 1900 till 4,5 ha (se karta bilaga 5).

Även om några fiskarfamiljer hade enstaka kor, var det främst getter man höll sig med här ute. Det var således framförallt getterna som betade på skogen och satte sin prägel på denna. Särskilt hamnområdet och dess omedelbara närhet uppges ha varit "kalt" av getternas betande. Ett foto från Trysunda hamn taget omkring sekelskiftet 1900 ger en viss bild av detta.

Några gruvförsök har också gjorts på Trysunda. Att diabasen på Trysunda innehållit järnmalm anses ha varit känt redan på 1600-talet. År 1835 fick dåvarande ägaren av Gideå bruk, Hans Vilhelm Eckhoff, tillstånd att bryta järn 200 famnar nordost om Störviken. Verksamheten pågick sparsamt under några år. En civilingenjör G V Lapidus från Stockholm inledde en ny period 1918 och där man fortsättningsvis under 1920-talet gjorde flera inmutningar på ön. På 1930-talet gjordes emellertid ännu en satsning varvid man bl.a. uppförde två baracker "för arbetsfolk" vid Björnviken. Den kvarlämnade "lokomobilen" härrör från denna tid.

4. Beskrivning av bevarandevärden

4.1 Biologiska bevarandevärden

Skog och odlingar

I anslutning till hamnområdet börjar nu skogen synbarligen återta vad den förlorade under det mest intensiva markutnyttjandet med uppodling och bete. En ungskog av både löv och barr är

på väg att överta de tidigare nerbetade ytorna. Lite mer perifert från hamnområdet börjar barrskogen åldras. Detta är mest påtagligt på den västra öhalvan (väst på ön) där den största sammanhängande granskogen finns. På döda granar, stående så väl som fallna, kan man notera bl.a. kötticka och granticka. Tallskog på grov- och finsediment i de mer centrala delarna av ön står fortfarande i ett tillväxtstadium medan tall på hållmark indikerar åldrar över hundra år genom förekomst av talticka på flera ställen.

Flora

Strändernas växtlighet uppvisar en flora anpassad efter sand- block och klippstränder. Bland kärlväxterna noteras arter som strandtrav, fjällnejlika, strandglim, strandvial och strandkrypa. Bland svamparna är sandjordtungan notabel.

De magra och torra gistvallarna hyser sin speciella flora. Några av karaktärsväxterna är backtimjan, sanddraba, femfingerört, gul fetknopp och fibblor. Här finner man även låsbräken, speciellt i anslutning till kapellet. I slänten i hamnområdets södra del har även den mer sällsynta höstlåsbräken noterats. Av mindre vanliga arter på andra ställen bör tuvbräcka, hårstarr, backdunört, myskmåra och bergkorsört nämnas.

Fauna

Högre däggdjur som älg, rådjur och lo gästar då och då Trysunda medan räv och hare har en mer fast stam. Det finns även en uppgift om mårddhund som synt på ön. Runt öarna häckar årligen ejder, svärta, tobisgrissla, småskrake, fisk- och silvertärna. Storskarven har blivit vanligare. Bland de landlevande fåglarna ses gråspett kontinuerligt och kan nog betraktas som en häckande art på ön. För övrigt brukar både berguv, duvhök och havsörn ses här. Flod-sångare är en annan sällsynt art som noterats på Trysunda.

Havet

Kunskapen om havet runt Trysunda och närmast omgivande öar är mycket begränsad. En undersökning av de grunda bottenarna utanför Klösan, Sörklubben samt vid Trysundas nordligaste spets gjordes i slutet av 1990-talet av Hans Kautsky. Undersökningarna gjordes om sommaren 2005 vid Klösan och Sörklubben. Här noterades bl.a. förekomst av blåstång ner till 8,5 m djup, vilket innebär att vattenförhållandena är att betrakta som goda. Salthalten är här ca 0,5 % och blåstången är för övrigt nära sin nordgräns i Bottenhavet. Resultatet av dessa dykningar kommer att redovisas i form av inventeringsrapporter under 2006.

4.2 Kulturhistoriska bevarandevärden

Fiskeläget

Trysundas fiskeläge har ett vackert läge med sin bågformiga sträckning och sjöbodarna står tätt i den inre skyddade hamnen. Strukturen är väl bibehållen med sjöbodar, boningshus, bygata med bakomliggande gistvallar. Gistvallarna avgränsas på den norra sidan av ett stråk med uthus och små ladugårdar. I denna zon ligger också det med spjälstaket inhägnade 1600-tals kapellet. Bakom uthusen sträcker sig den öppna marken ytterligare en bit mot norr. Här odlar fortfarande öborna potatis, om än inte alls i samma utsträckning som då ön hyste en fast fiskande befolkning. Miljön och byggnaderna är av kulturhistoriskt riksintresse.

Gruvan

De mest påtagliga lämningarna efter de senaste gruvförsöken som ägde rum på 1930-talet är den kvarlämnade ångmaskinen, den s.k. lokomobil. Den är ganska uppseendeväckande där

den idag står omgärdad av skog. Till viss del har den demonterats, men delarna ligger kvar på platsen. Gruvan i sig utgjordes av ett dagbrott och tydliga spår syns i berget i anslutning till ångmaskinen. Här ligger också stora högar av ”varp”, d.v.s. sprängsten.

4.3 Geovetenskapliga bevarandevärden

Berggrunden på Trysunda består av röd nordingrågranit överlagrad av sandsten som täckts av skyddande diabas. Den mycket gamla (1500 miljoner år) sandstenen är välbevarad och kan närmast studeras på södra sidan fiskehamnen. Bäst framträder den i Kapellbergets norra brant, men framförallt vid Trappberget på Trysundas nordvästra sida. I diabasen finns tunna horisonter av titan- och vanadinhaltig järnmalm. Sandstenslagren framträder även på Trysundaholmen och inte minst på Skrubban där sandstenen överlagrats av de magnifika diabasbranterna som är mest iögonfallande på öns västra sida.

Landhöjningens gång har satt sina tydliga spår i form av klapperstensfält och andra grovkorniga avlagringar som grus och sand. Vid Sturviken finns de kanske vackraste exemplen på av havets krafter mjukt formade diabasklippor. Här finns också det största sammanhängande klapperstensfältet. I detta finns även tydliga spår av täktverksamhet från när man tog material till betonggjutningarna vid bygget av Sandöbron i början av 1940-talet.

4.4 Bevarandevärden för friluftsliv

Turism

Jämfört med Ulvön vänder sig en annan kategori besökare till Trysunda – de som vill ha lugn och ro. Juliastugan (”Domänverkets stuga”), som ligger för sig själv utan el och moderniteter, är uppbokad flera år framåt i tiden. Trysundagården är uthyrd för sjuttonde året i rad till samma hyresgäst. Barnfamiljerna har hittat sandstränderna. Sjöbodar och bostäder behålls i släkten efter tidigare generationers fiskande befolkning. Gamla Trysundabor återvänder på sommaren. Någon massturism vill man inte ha på ön. Ett sommarcafé kom till stand inför sommarsäsongen 2004, beläget längst ut på södra sidan hamnen. Caféet har välkomnats av många. Gästhamnarna är välbesökta sommartid. I fiskeläget finns både den offentliga gästhamnen och en privat brygga för båtburna gäster. Även naturhamnarna, särskilt Björnviken, uppges vara flitigt nyttjade.

Gästhamn

För att kunna möta det ökade turisttrycket från båtfolk, uppfördes i AMS regi 1975-77 en gästhamn i anslutning till den befintliga fiskehamnen (se karta bilaga 4). Gästhamnen består av brygga för ca 24 båtar, service- och personalbyggnad (separata), toaletter och sopstall. Servicebyggnaden byggdes ut 1999 genom att taket lyftes och kunde därmed kompletteras med flera rum. Byggnaden har 25 bäddar och rymmer även kök, tvättstuga, duschar och bastu. För uthyrning finns även Juliastugan (”Domänverkets stuga”) med 6 bäddar som ligger 500 m öster om Bockviken. Försommaren 1986 kompletterades anläggningen med en affärsbyggnad uppförd genom AMS. I affärsbyggnaden finns toaletter för allmänheten.

Stigar och rastplatser

Tillgängligheten på Trysunda för det rörliga friluftslivet är i stort tillfredsställande. Från hamnen på Trysunda leder ett system av stigar till attraktiva delar av ön som utsiktspunkter

och badvikar där Björnviken och Sturviken är de mest besökta. Vid Björnviken finns dessutom den gamla ångmaskinen "lokomobilen" kvar som ett spännande inslag från gruvdriftens dagar på ön. Vindskydd finns vid Röskatviken och Björnviken, som också är naturhamnar. Separata eldplatser finns vid Bockviken, Björnviken, Storsand samt i anslutning till vandrarhemmet (se karta bilaga 5).

Nuvarande stignät på den östra delen av ön fyller väl sin funktion medan den västra öhalvan mot Trappberget hittills nyttjats i mindre omfattning. Detta torde bero på att den befintliga stigen går på den norra sidan av ön i mestadels mörk granskog samt att stigen tar slut vid Holmsundet och att man får gå samma väg tillbaka. På de andra öarna finns inga anordningar för friluftslivet.

Skyltning och vägvisning

Informationstavla över Trysunda naturreservat finns anslaget vid servicebyggnaden. Vägvisare i trä med urfrästa bokstäver finns uppsatta för det befintliga stigsystemet.

Torrdass i terrängen

Torrdass i terrängen finns, förutom i anslutning till servicebyggnaden, vid Björnviken, Röskateviken samt längst in i hamnen. Det torrdass som står i anslutning till affären och servicehuset nyttjas inte idag, men fungerar som en reserv vid strömavbrott då toaletterna i servicehuset inte fungerar.

Tältning, vindskydd och eldplatser

Reservatsbeslutet innebär inga restriktioner för tältning. Campare i tält nyttjar idag oftast området närmast väster om servicebyggnaden. För övrigt kan dessa hänvisas till den öppna marken i anslutning till vägen mot Bockviken.

Vid vindskydden i Björnviken och Röskateviken finns möjlighet att elda. Dessutom finns en separat eldplats vid Björnviken norr om vindskyddet samt vid Sturviken, Bockviken och i anslutning till servicebyggnaden i hamnen (se karta bilaga 5). Övrig eldning är förbjuden för allmänheten.

Kommunikationer

Till Trysunda går reguljär båt från Köpmanholmen under säsong så länge som det finns boende på ön. Till de andra öarna inom reservatet som är obebodda finns däremot ingen förbindelse.

5. Nyttjanderätter

Fastigheten Trysunda 1:1 belastas enligt avtal sedan 1999 med länsstyrelsen av följande nyttjanderätter:

Trysunda fiskehamnsförening: Markupplåtelse för fiskeläget 10,7 ha, husbehovsvirke, kreatursbete och småviltjakt 10,7 ha (hamnområdet).

Trysunda fiskehamnsförening: Trysunda tillhörande vatten, fiske.

Tomt för fryshus 0,16 ha.

Övre Norrlands Lotsdistrikt: Mindre ledfyr.

Telia: Tomt för mindre kabelhus.

Örnsköldsviks kommun: Område för sopförbränningsugn ca 300 m².

Trysunda jaktlag: Småviltsjakt.

Separat avtal med länsstyrelsen för tomt med caférörelse.

6. Tekniska anläggningar

6.1 Vatten

Vattenförsörjningen är ordnad genom en gemensam vattentäkt inom hamnområdet. Dess kapacitet är inte mycket större än maximala sommarförbrukningen. Örnsköldsviks kommun ansvarar för vattentäkten. Problem förekommer med att hålla en bra vattenkvalitet.

Affären och servicebyggnaden är anslutna till kommunala vattentäkten. Personalbostaden får vatten genom en sommarledning från servicebyggnaden. Juliastugan ("Domänverkets stuga") har egen brunn. Duscharna i servicebyggnaden är försedda med myntautomater för att reducera vattenförbrukningen.

Vid kajen fanns tidigare en vattenpost för färskvatten (f.n. avstängd).

6.2 Avlopp

Fem hushåll har vattentoaletter och trekammarbrunn. Övriga använder torrtoaletter. Spillvatten släpps ut i hamnen. Servicebyggnaden, personalbostaden och affären (med två allmänna toaletter) är anslutna till en infiltrationsanläggning vid Bockviken dit avloppsvattnet pumpas (endast för sommarbruk). Reservatsförvaltaren har ansvaret för den avloppspump och infiltrationsanläggning som är kopplad till gästhamnsanläggning och affär. Latrin från torrdassen och kompostmaterial deponeras.

6.3 Sophantering

De sopor som produceras på ön samlas i en container vid kajen och hämtas under högsäsong sommartid en gång per vecka av reguljära båten. Örnsköldsviks kommun ansvarar för detta.

6.4 Brandskydd

Brandförsvaret uppges vara tillfredsställande (kommunalt ansvar). Motordriven brandspruta finns i servicebyggnadens förråd. Gästhamnen uppges sakna brandskydd.

6.5 El-ledningar

Luftledningarna inom det kulturhistoriskt intressanta fiskeläget har ersätts med jordkablar. Luftledning finns dragen mellan inre hamnen (östra delen) och Björnviken. Belysningsstolpar finns till Bockviken.

7. Källförteckning

- Gustaf Gustafsson, Mineraljakt förr och nu i Västernorrlands län, Mercurs Tryckeri,

Härnösand 1972

- Folder Höga Kustens geologi, sammanställd av SGU, utgiven av länsstyrelsen V-norrlands län 1981
- Lars Guvå, Lars-Gunnar Rönnqvist, Trysunda – en ö i Höga Kusten, CEWE-förlaget 1983
- Gunnar Erkner, Längs Höga Kusten, LibersFörlag, 1984
- Skötselplan Trysunda naturreservat, länsstyrelsen Västernorrlands län 1987
- Jan W Mascher, Ångermanlands flora, SBT-redaktionen, Lund 1990
- Höga Kusten ett världsarv, länsstyrelsen V-norrlands län 2002
- Geoturistkartan K1, SGU 2005

PLANDEL

8. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

För bevarandemål för Natura2000-habitaten hänvisas till områdets bevarandeplan.

Reservatet indelas i fem skötselområden (se karta bilaga 2 och 3):

1. Skrubban, Ällön, Klösan, Trysundaholmen samt område 1 på Trysunda.

Häll- och skogsmark samt stränder.

Mål

Ändamålet är att bevara ett område med kustnatur med häll-, skogsmark och stränder som får utvecklas fritt utifrån naturliga processer.

Skötselåtgärder

Lämnas till fri utveckling med undantag för ledningsgator, strövstigar och eventuella siktgator av betydelse för fiskarna. Viss röjning kan behövas i anslutning till rastplatserna vid Björnviken och Störviken.

2. Skogsmark i de centrala delarna av Trysunda.

Produktiv skogsmark med framförallt granskog i anslutning till fiskeläget, Bockviken och väster om Kapellberget. Inom detta område får husbehovsvirke tas. Avverkning ska inskränka sig till de behov som är förknippade med fiskelägets och friluftslivets behov och regleras genom fiskehamnföreningens arrendeavtal med staten.

Mål

Skogen ska nyttjas traditionellt genom avverkning för husbehov så att skogen blir luckig och flerskiktad.

Skötselåtgärder

Ved och gagnvirke ska tas ut genom s.k. plockhuggning. Olikåldriga bestånd ska eftersträvas och äldre tallar och boträd sparas i största möjliga utsträckning. Skogen får inte skötas med moderna skogsbruksmetoder som trakthyggesbruk, plantering o.s.v. Virke för avsalu får inte avverkas.

3. Öppen mark perifert vid fiskeläget.

Ängs- och för detta odlingsmark.

Mål

Att behålla områdena öppna med åkerholmar, odlingsrösen, öppna diken m.m. för att tydliggöra den äldre markanvändningen.

Skötselåtgärder

Gammal ängsmark och odlingsmark hålls fria från buskar och träd genom slåtter, bete och/eller röjningar. På åkerholmarna med berg i dagen kan enstaka lövträd och buskar lämnas som skydd för betande djur och fåglar. Aspdungen nedom kyrkogården lämnas, vilket är ett önskemål från hamnföreningen. Barrträden tas bort. Öppna diken får inte växa igen.

4. Bebyggelseområdet och gistvallarna. Öppen mark, hamnföreningens område, i direkt anslutning till fiskeläget och kyrkogården (ej tomter).

Mål

Att bevara fiskelägets traditionella utseende och bebyggelsestruktur. Gistvallarna och öppna icke odlade ytor inom bebyggelseområdet utefter bygatan hålls öppna genom årlig slåtter och borträfsning av hö så att torrängsfloran upprätthålls och gynnas.

Skötselåtgärder

Slåttern ska utföras med skärande redskap (lie eller slåtterbalk) från mitten av juli till mitten av augusti. Höet ska efter några dagars torkning på marken räfsas samman och föras bort.

Kapelltomten och kyrkogården sköts och förvaltas av Nätra församling.

För att förstärka bilden av det gamla fiskelägets struktur skulle en del av de gamla gistgårdarna på gistvallen kunna återuppföras i material av traditionell typ med krokar av trä. Av de ca trettioåttio gistgårdar från det aktiva fiskets tid finns idag endast fyra kvar som är spridda i fiskehamnen.

5. Anordningar för rekreation och friluftsliv

Mål

Reservatet ska säkerställa tillgängligheten och underlätta för rörligt friluftsliv i området i den mån detta inte står i strid mot de övriga syftena med reservatet (se beslutet).

Gästhamn och servicebyggnad, informationsbyggnad, affär och Juliastugan ("Domänverkets stuga") ska nyttjas på sätt som ger god service till den besökande allmänheten.

För att täcka behovet av övergripande information, tillgänglighet och service ska **minst fem informationstavlor** med beskrivning av reservatet anslås. **En folder** för reservatet bör finnas. Det ska finnas **11 km väl underhållna stigar** varav 7 km markerade med vägvisare. Vidare **två vindskydd, fem stycken torrdass samt sex stycken eldplatser** (se karta bilaga 5). Dessa ska hållas i sådant skick att de ej skapar brandfara. Ved ska tillhandahållas för eldplatserna.

Skötselåtgärder

För att underlätta tillgängligheten på den västra halvan av Trysunda (väst på ön) röjs en fortsättning av befintlig stig från Trappberget till fiskeläget och på så vis skapas en rundslinga (se karta bilaga 5). En trumma för stigen vid Störviken åtgärdas för att eliminera vattensamling. Plankbron som är murken, tas bort om den ej fyller någon funktion.

Befintliga **vägvisare** ska bytas ut och kompletteras. Val av material samt utformning av dessa sker i samråd mellan länsstyrelsen och reservatsförvaltaren.

Befintliga **vindskydd** vid Björnviken och Röskatviken är i behov av åtgärder då de nedersta stockvarven murknat. Behovet av ytterligare **torrdass** ses över. I anslutning till eldplatsen vid Storviken som är väl frekventerad finns behov av ett torrdass. Det torrdass som står i anslutning till affären och servicehuset nyttjas inte idag, men fungerar som en reserv vid strömavbrott då toaletterna i servicehuset inte fungerar. Detta dass är i behov av renovering. I samband därmed finns önskemål om att flytta det ca 10 m till skogsbrynet så att marken kan nyttjas för odling. Även de övriga dassen vid Björnviken och Röskatviken behöver en översyn.

Sopbehållarna i anslutning till vindskyddena vid Björnviken och Röskatviken tas bort och ersätts med skylt där man uppmanar besökare att ta med sina sopor till serviceanläggningen vid hamnområdet.

Övergripande **informationstavlor** för reservatet ska förnyas och sättas upp vid servicebyggnaden, kajen, Bockviken samt vid vindskyddena i Björnviken och Röskatviken. Eftersom Trysunda ligger inom världsarvet Höga Kusten kan en del av informationen komma att utformas i en för världsarvet gemensam grafisk profil. Platsspecifika fenomen kan t ex komma att lyftas fram på dessa skyltar. Informationstavlor med särskild information finns anslagna vid kapellet och den gamla gruvan med ångmaskinen ”lokomobilen” vid Björnviken. Även dessa tavlor bör hållas i skick samt om möjligt ha en samordnad layout.

En folder om reservatet bör finnas tillgänglig för besökare. Information om reservatet ska även finnas tillgängligt på nätet via länsstyrelsens hemsida www.y.lst.se.

Kulturlämningar som gruvförsöken och den gamla kvarlämnade ångmaskinen ”lokomobilen” är en del av Trysundas kulturhistoria såväl som fisket och kan lyftas fram som en del av reservatets sevärdheter. Delar som ligger kringspridda runt ångmaskinen monteras om möjligt på plats och området runt maskinen och gruvan kan röjas försiktigt.

9. Fiske

Reservatsbeslutet innebär inga inskränkningar i fisket. Fiske med fasta redskap ska i första hand arrenderas ut till Trysunda fiskehamnsförening.

10. Jakt

Reservatsbeslutet innebär inga inskränkningar i jakten. Jakträttsinnehavaren har att noga följa gällande lagar och bestämmelser rörande jakt samt för reservatet gällande föreskrifter. När jakt pågår i reservatet bör ett anslag sättas upp vid informationstavlan. Jakten ska i första hand arrenderas ut till personer som är medlemmar i fiskehamnsföreningen. Älgjakt ska bedrivas de år älg har vandrat ut till öarna. Någon stadigvarande älgstam ska inte finnas på öarna. Eventuell uttransport av skjutna älgar med terrängfordon skall ske så att markskador och spårbildning undviks så långt möjligt. Jaktorn för inte uppföras och siktgator får inte röjas utan samråd med länsstyrelsen.

11. Husbehovstäkt

Grustäkt för husbehov ska ske i nuvarande grusgrop (se karta bilaga 5) och ska inskränka sig till det som är förknippat med fiskelägets och friluftslivets behov, vilket regleras i fiskehamnsföreningens arrendeavtal med staten. Allt avsalu är förbjudet.

12. Brand

Eldning är för allmänheten endast tillåtet vid iordningställda eldplatser. Om brand uppkommer inom reservatet ska släckning ske med så skonsamma metoder som möjligt och med största hänsyn till mark, vegetation och vatten.

13. Tekniska anläggningar

El-ledningarna för belysning vid Bockviken ses över. Gästhamnens brandförsvar bör ses över. Detta ska följa räddningsverkets regler för gästhamnar.

Toalett i omedelbar närhet av kajen mycket angeläget. Här finns för övrigt också ett behov av färskvatten. Den gamla vattenposten för färskvatten, som för närvarande är avstängd, bör kunna återupptas. Eftersom färskvatten är en bristvara på ön bör man utreda möjligheterna att installera separationstoletter både vid servicebyggnaden och kajen.

14. Reservatets märkning och tillsyn

14.1 Utmärkning av reservatets gräns

Reservatet ska utmärkas enligt svensk standard (SIS 03 25 22) genom målning på träd eller på annat vis där gräns går över land. Blå reservatsbrickor ska sättas upp där besökare angör sjövägen.

14.2 Tillsyn och dokumentation

Länsstyrelsen utser en praktisk ansvarig för skötsel och tillsyn, vilket regleras genom avtal.

15. Uppföljning av skötselåtgärder

Uppföljning av Natura 2000-habitatens bevarandemål görs enligt områdets bevarandeplan. Den av länsstyrelsen utsedde skötselansvarige ska årligen rapportera till länsstyrelsen vilka åtgärder som gjorts och när de genomförts på särskild blankett. Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker i slutet av varje år.

16. Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs.

Första året

- Informationstavla över reservatet
- Information över reservatet på nätet
- Røjning och markering av rundslinga västra delen av Trysunda
- Røjning vid Björnviken
- Trumma för stigen vid Störviken
- Uppstädning vid gamla fryshuset och gamla minkfarmen
- Toaletter vid kajen
- Vindskydd och eldplatser
- Torrdass, översyn och ev åtgärder
- Sopbehållarna vid Björnviken och Röskeatviken tas bort

Varje år

- Rastplatser med vindskydd, dass och eldplatser
- Informationstavlur
- Stigar, vägvisning
- Skötselområde 5

Vart annat år

- Skötselområdena 3 och 4

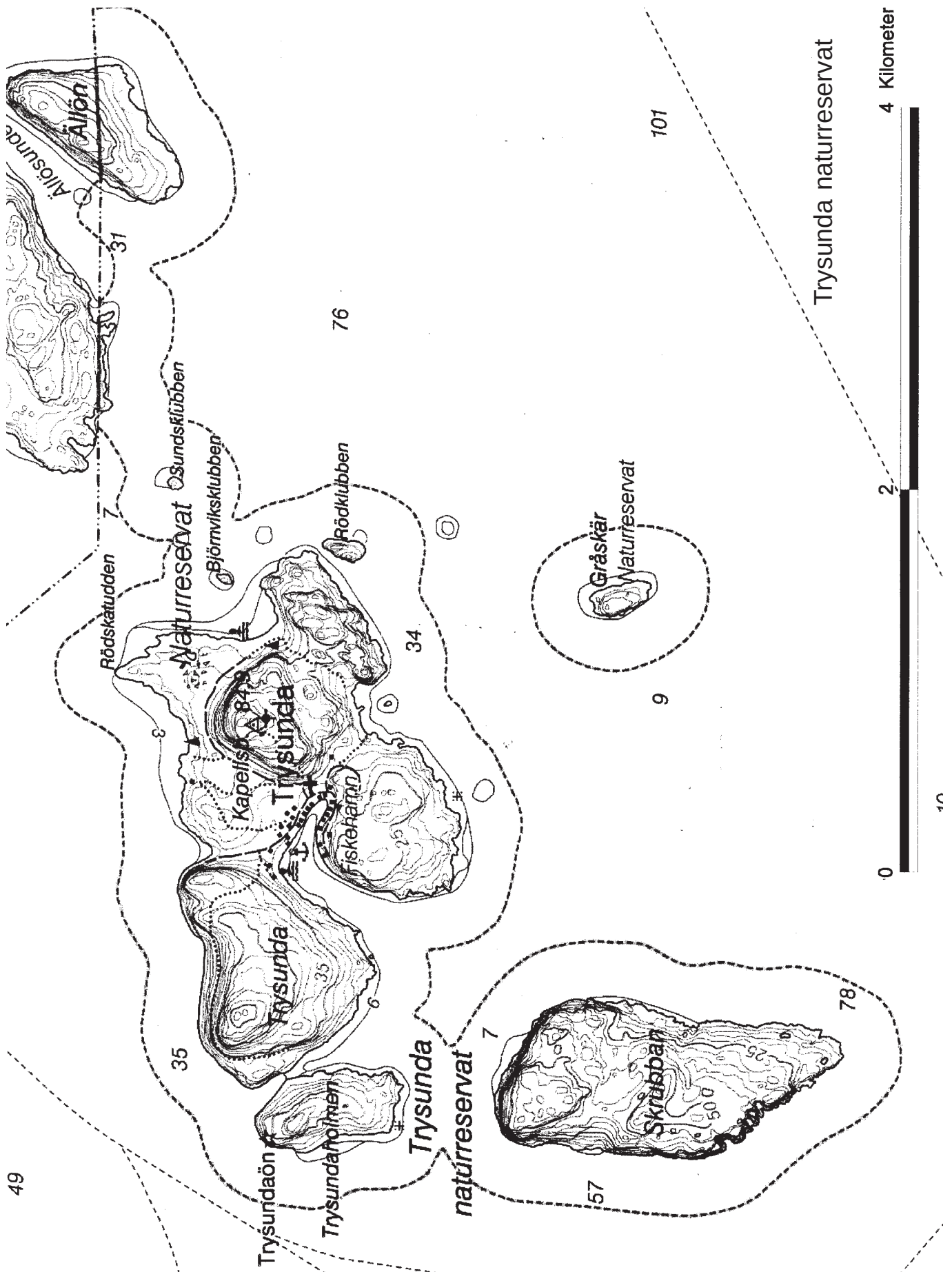
Vart femte år

- Skötselområde 2
- Återuppbyggnad av gistgårdarna
- Informationstavlur över kulturlämningen "lokomobilen", gruvan och kapellet
- Restaurering kulturlämning "lokomobilen" samt røjning vid gruvan

17. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd/objekt	När	Var	Prioritering	Finansiering
Informationstavlur	2006	Trysunda	1	Reservatsanslag
Info på hemsida	2006	Länsstyrelsens hemsida	1	Reservatsanslag
Rundslinga västra ön	2006	Väst på ön	1	Reservatsanslag
Trumma för stigen	2006	Störviken	1	Reservatsanslag
Rastplatser	2006	Se Bil 5	1	Reservatsanslag
Torrdass	2006	Se Bil 5	1	Reservatsanslag
Vägvisning	2006	Se Bil 5	1	Reservatsanslag
Slätter	årligen	Omr 4	1	Reservatsanslag
Toalett	2006	Kajen	1	Lst/kommun
Sopbehållare	2006	Björnviken, Röskeatviken	1	Reservatsanslag
Byggnader	årligen	Omr 5	1	Reservatsanslag
Gästhamn	årligen	Omr 5	1	Reservatsanslag
Folder med karta	2007		2	Reservatsanslag
Røjning, bete	Årligen	Omr 3	2	Reservatsanslag

Röjning	2006	Björnviken	2	Reservatsanslag
Uppstädning	2006	G:la minkfarmen	2	Reservatsanslag
Ångmaskinen, gruvan	2006	Björnviken	3	
Gistgårdarna	2006	Hamnområdet	3	

0 500 m

Rödskatudden

Trysunda naturi

Björnviksklubben

Björnviken

Rödsklut

Storviksklubben

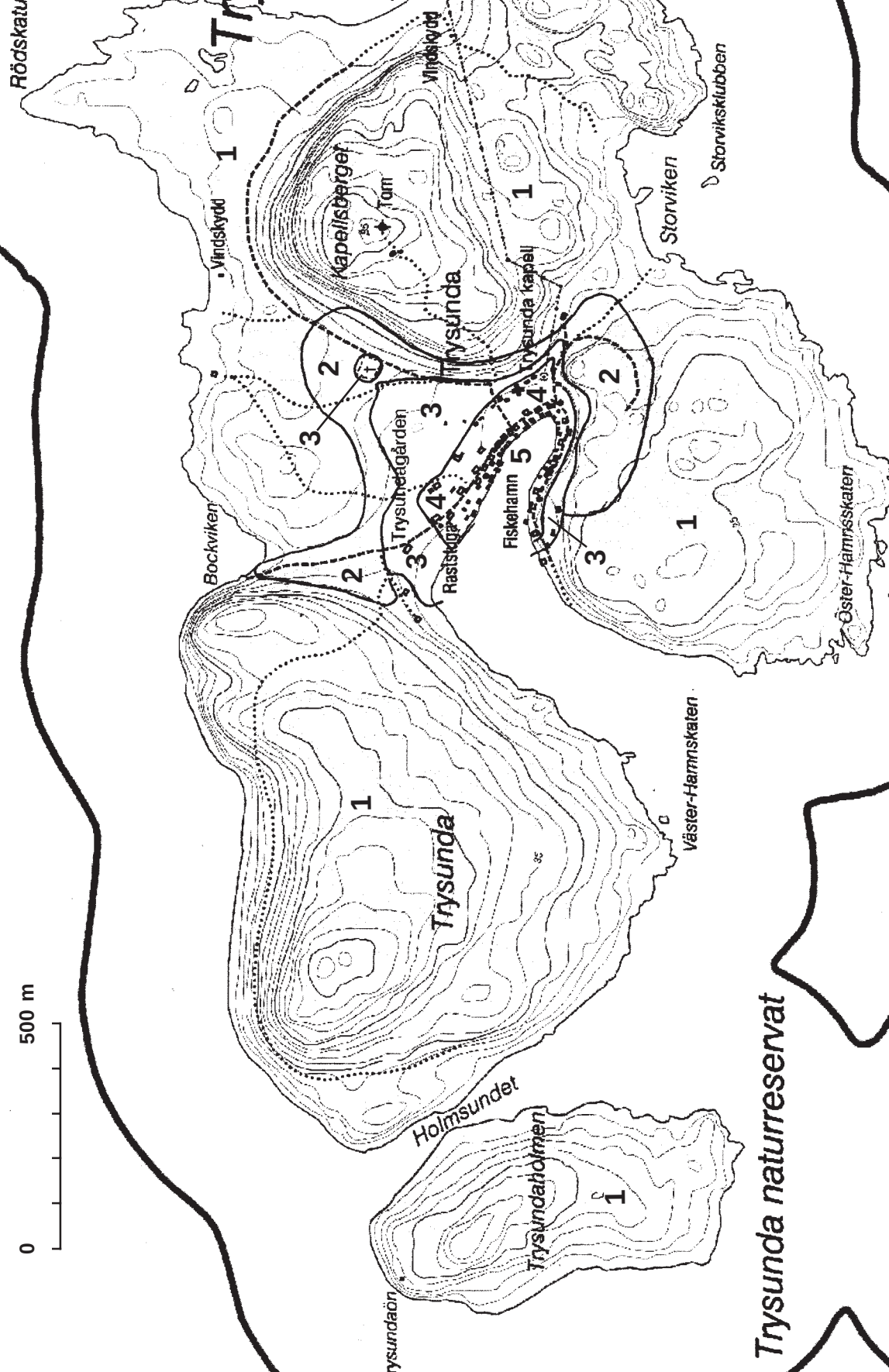
Väster-Härnsskatan

Trysunda naturreservat

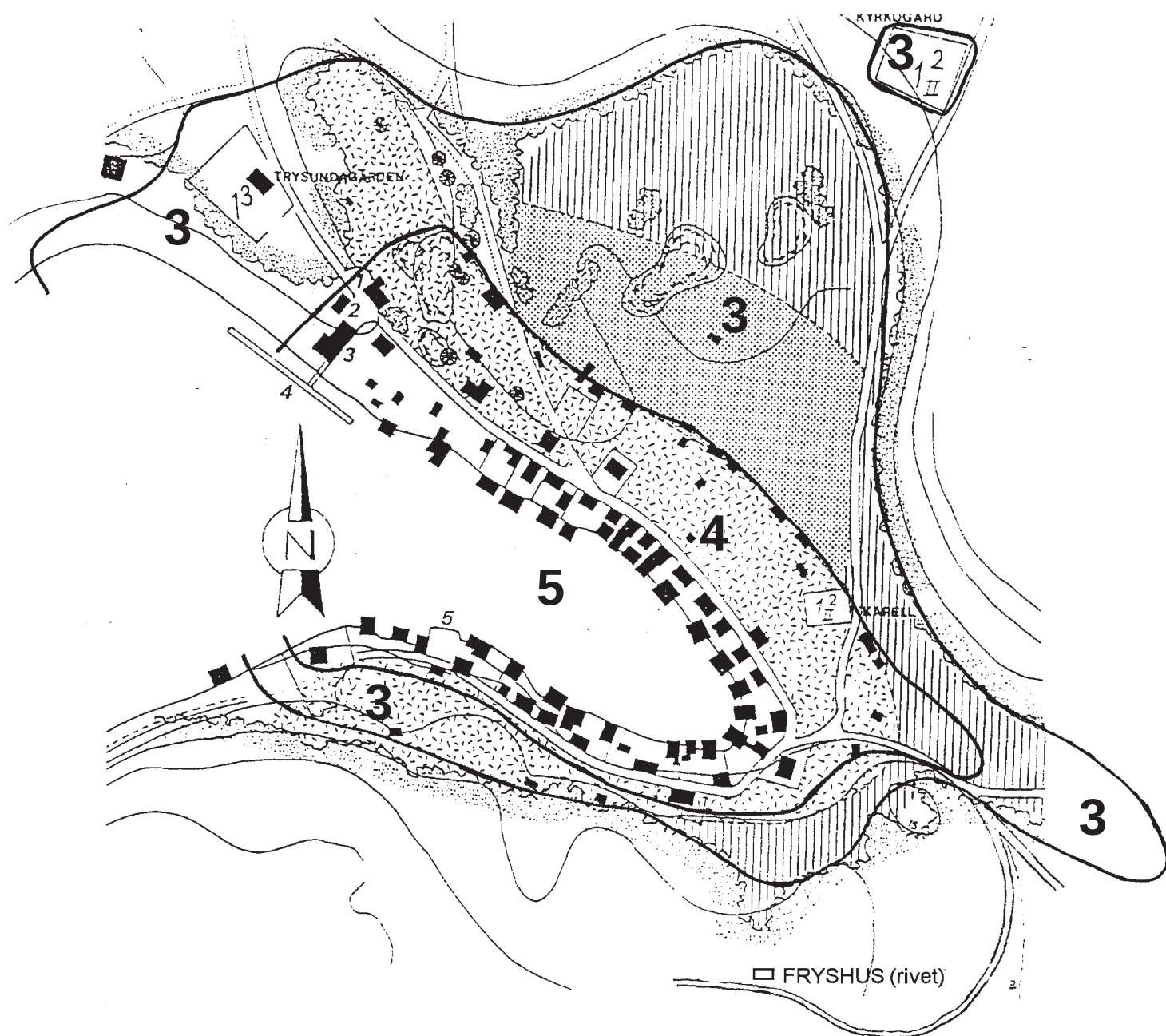
Bil 2

Indelning i skötselområden

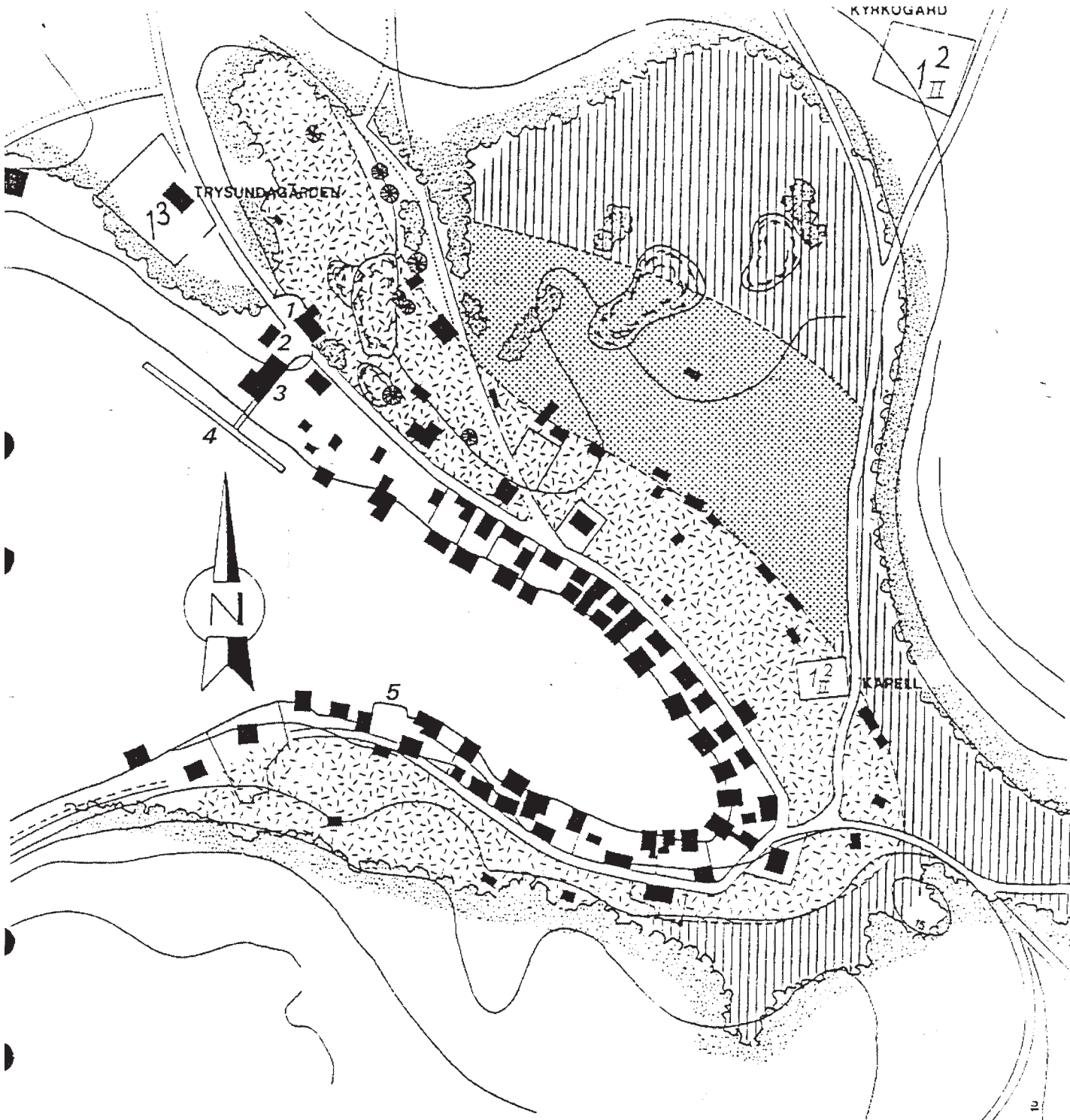
1

Detalj karta över
skötselområdena 3, 4 och 5

0 250 500 m

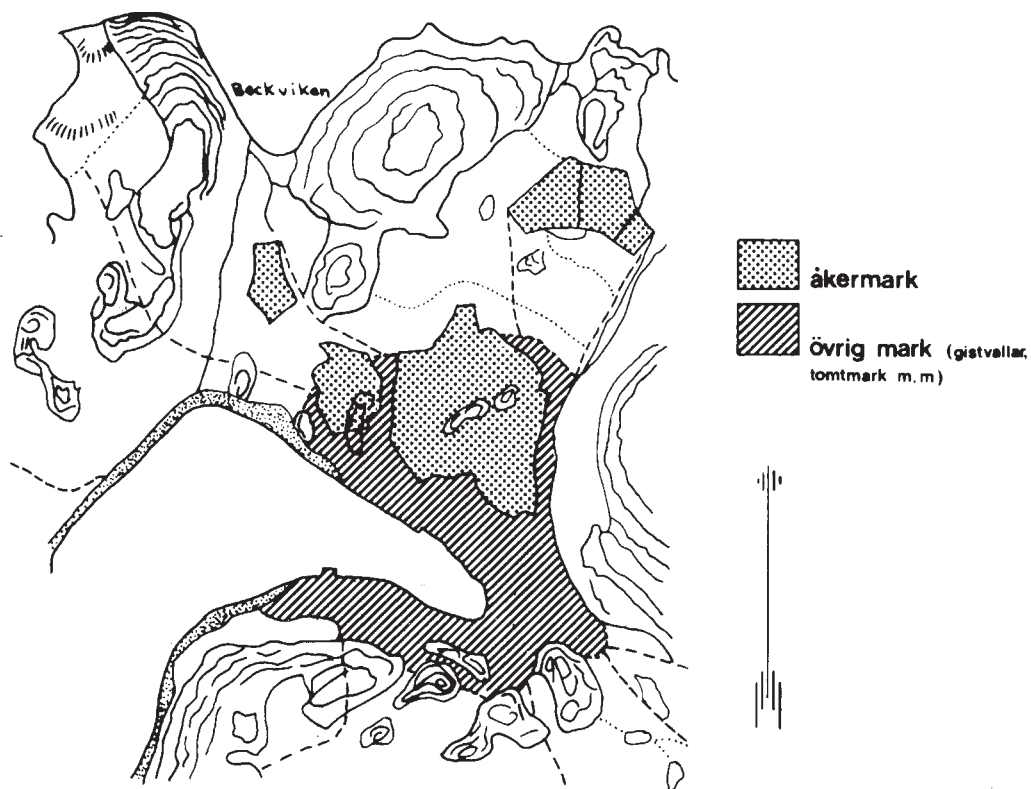
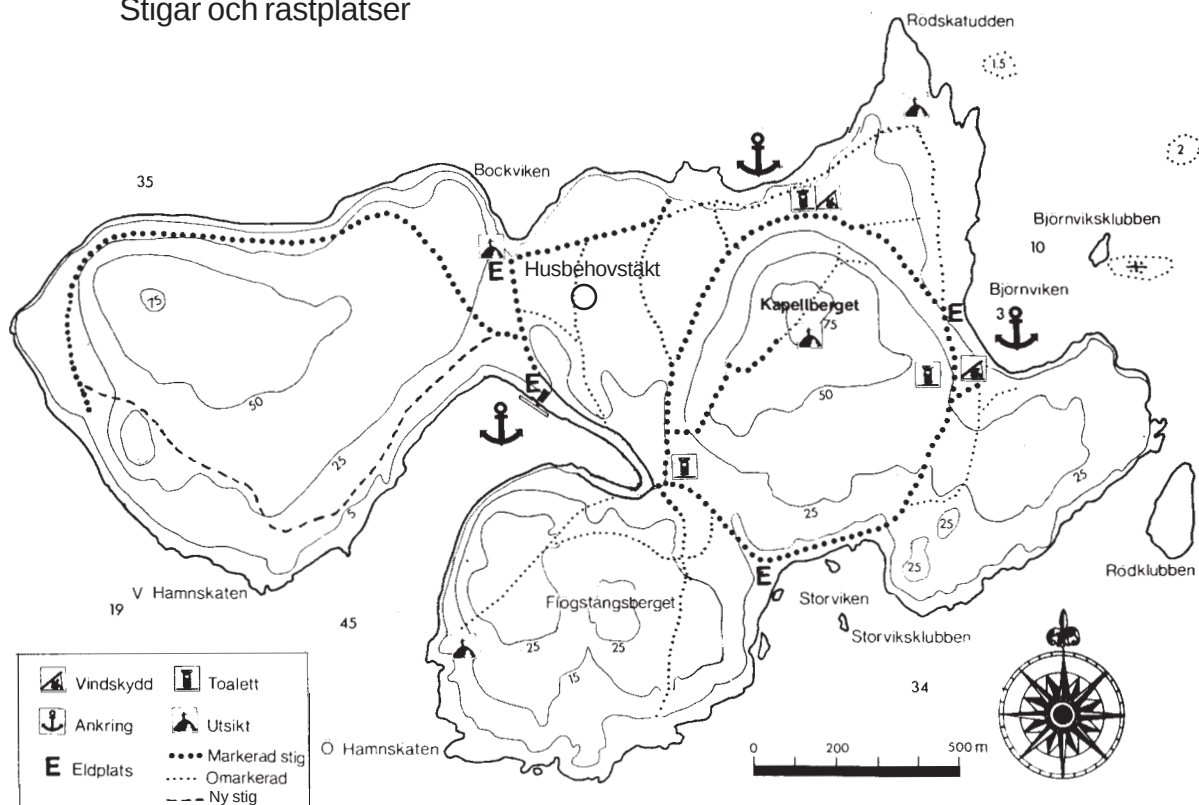
BEBYGGELSESTRUKTUR

1. Affär
2. Personalbostad
3. Servicebyggnad
4. Gästhamn
5. Kaj

0 100 m
Skala

Stigar och rastplatser

Den öppna markens fördelning på åkermark och övrig mark under 1930-talet.

Efter TRYSUNDA - en ö i Högå Kusten